Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kinsarvik

Emne: Ard og plog

Bygdelag: Husegrend og nabogrender

Oppskr. av: Sigmund Raftig

Gard: Hus

(adresse): Gufsen

G.nr. – Br.nr. –

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ikkje berre det

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Jakob M. Hus Kinsarvik. bonde 73 år gamal.

SVAR

1)–2) Både ard og plog var brukte i mi heimbygd. Det vart slutt med å bruka ard (kring) fyrste heimskrig. Ein brukte å arda åkrane fyre ein sådde – det ein no gjer med plog – eller arda kvar ein veg; dei (?) snudde ... skifta frå år til anna. Kornet vart ikkje sådd med ard; til det bruka ein harv eller riva.

3) Arden vart bruka til å laga rader med ved potetsåing og når ein skulde grava uppmold (hypa) som det heiter. Det vart skilt millom ard og hyppeplog. I mi heimbygd vart helst bruka hyppeplog til uppmold-graving.

4) Ingen av dei teikningane som er av andre slag av ard er heilt lik den som vart bruka i mi heimegrend; men likna noko på dei 3 fyrste.

5) (Sjå medlagde bilete av ard og hyppeplog)

6) „Skaklar" til ard og plog vart kalla ard-tilmor, plog-tilmor.

7) Berre ein sort av ardskjer: vangane

6487

mi skjeshaiddi vart regulna med vangsnet og vendefjäl.
8) Sidin hadde veltefjäl. Den vart kalla "vendefjäl" på mine kantar, den var for å få i støtte fûron og få å gjera betre arbeid.
9) No ordet ard er berre brûka um denne reidskapen
10) Noko slikt som synt på 3 e vart ikkje brûka
11) Sjå ovanfor. Vendefjäli kunde ein snu rundt. Den var laga av jarn og vart laga i gardsmia (heimlaga).
12) Det vart heimlaga ella av ein grovsmed i grendi (vangsnet). Vangsnet vart ofte bitt av og utlegt i smidja. Kan fortelja at på ein gard i mi heimbygd braut di upp ein noko flatvoren stein som hadde lege under i åkeren og ofte vore til mein. Di fann då 7 vangsne undervid steinkanten (Fortalt av Jakob ... Hus)
13) No vart berre fabrikksmidde plogar brûka so langt eg veit. Di kan ein fyrste reidskap. Di fyrste plogane som kom vart laga heime eller av smeden i bygdi helst. "Di handlaga" som dei nøtte. Prisen var umlag 1 dalar (4 kr).
14) Vende fjäli var noko vridi og av jarn.
15) Plogkaren brûka foten når han skulde vinska vendefjäli for mold
16) Når ein skulde plöjja andre vegen smudde plöjjar vendefjäli.
17) Det var ein klave på sida bak av Åsen

6487

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

 Kjenner ikkje til nokor namn på denne klassen

Hord

18) Det var ikkje vanleg at ein hadde både høge- og vendeplog på garden.

19) Ein pløgde vanlegvis (8–12 tummar)x) djupt. Djupni regulera ein ved å korta eller lengja avstanden millom åsen [?] plogen og tilmoldet [?]. Var tilveg [?] og kort når [illegible] plog-ard så pløgde ein grunnar. plogen vart då [illegible] noko uppe. Var avstanden større pløgde ein djupare. På dei [illegible] plogane var det ikkje noko hjul-framende [?]

21) Kjenner ikkje til nokon medkommande dette punktet.

22) Ein bruka anten mykakroken [?] eller mykagjerra [?].

23) Ukjent for meg. Ordet ard vart utfala slik: Ein ar arn arane. Ordet er framkjent i mitt målføre.

Sigurd Rafing [?]

x) Kom an på kor stuttkort [?] ein hadde og.

6487

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

1.

Ard, slik han ser ut på mine kantar.

2.

Hyppeplog (Uppmedgravingsplog) på mine kantar. (Daniel Bråtvålle, eigar)

6487.

1.

Ord. slik han er
ut på annen kanten.

Eigar Josef dvitne
Kinsarvik.

6487

S. Rating

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

2.

Hyppeplog (Uppmoldgarings-plog) på mine kantar. Bilete er diverre ikkje bra!

Eigar Daniel Bråvoll

Kinsarvik

6487

S. Raftig.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING